

55^e WEMAL- nieuwsflits

18 juli 2025

Afscheidsbijeenkomst WEMAL

Lieve WEMAL-vrienden,
Vrijdag 27 juni is voor mij een hartverwarmende dag geworden waar ik nog lang van zal nagenieten. Het was een feest om elkaar weer te zien en te spreken. Ik heb genoten van jullie aanwezigheid, de hartelijke woorden, maar vooral van jullie vriendschap.

Dat ons trouwste lid Marietje van Winter er ook bij kon zijn, gaf extra luister aan deze dag. Een mooiere afsluiting van 25 jaar WEMAL had ik niet kunnen bedenken!

Om het af te leren volgt hier de allerlaatste WEMAL-nieuwsflits met enkele persoonlijke mijmeringen.

De aftrap voor het 25-jarig jubileum van WEMAL (1999-2024) werd gevierd op 13 december 2024 met de feestelijke presentatie van *Een Utrechtse almanak uit de Late Middeleeuwen*. Op 27 juni 2025 volgde het slotdeel van onze jubileumviering. We kozen voor die bijeenkomst een ontspannen programma met veel ruimte om van elkaars gezelschap te genieten en bij te praten in een lieflijke omgeving. De keuze voor deze *locus amoenus*, het UMU en de Oude Hortus aan de Lange Nieuwstraat, is niet toevallig. Op de kop af 20 jaar geleden vond op deze plek de opening plaats van de tentoonstelling **Sidrac, de vraagbaak van de Middeleeuwen**. Deze kleinschalige tentoonstelling over middeleeuwse wetenschap liep van 9 juli tot en met 30 oktober

2005. Wegens groot succes werd de tentoonstelling uiteindelijk zelfs verlengd tot eind november 2005! De tentoonstelling werd als volgt aangekondigd:

[...] Als informatiebron en leidraad voor de tentoonstelling is gekozen voor Het boek van Sidrac: een Middelnederlandse encyclopedie uit de veertiende eeuw, waarin de geleerde kennis van die tijd voor een leek toegankelijk is gemaakt. De vorm waarin deze informatie wordt aangeboden is een vraag-en-antwoordspel tussen een heidense koning en een christelijke filosoof, Sidrac. Aan de hand van voorbeeldvragen uit dit boek worden in de tentoonstelling de volgende thema's behandeld: Kosmos (astronomie en astrologie), Wereld (geografie en cartografie), Mens (geneeskunst en gynaecologie) en Gedrag (liefdesleer en ethiek).

Deze thema's geven een indruk van de middeleeuwse wetenschap en laten zien hoe mensen uit die tijd naar antwoorden zochten om de wereld waarin zij leefden te begrijpen en te verklaren. Er is ook aandacht voor het historische proces van kennisoverdracht: hoe zijn christelijke geleerden omgesprongen met het erfgoed van hun antieke voorgangers en welke bijdrage heeft de Arabische wetenschap geleverd aan de ontwikkeling van de middeleeuwse wetenschap? Waar mogelijk wordt telkens geprobeerd de bezoeker actief bij de thematiek te betrekken. Uit W-Mail 2005 (6.1)

Deze tentoonstelling was een van de hoogtepunten van mijn academische loopbaan. Een ongekend spannend avontuur met allerlei hindernissen en valkuilen dat beloond werd met mooie vergezichten die alle inspanningen deden vergeten. De uitdaging die centraal stond was: hoe maak je wetenschappelijke inzichten toegankelijk voor een breed publiek? Twintig jaar geleden was dat geen vanzelfsprekendheid. Vakpublicaties voor vakgenoten was de gebruikelijke norm. Populariserende teksten waren minderwaardig. Ik herinner mij nog de functioneringsgesprekken van de faculteit, waarbij mij werd uitgelegd hoe publicaties werden gewaardeerd aan de hand van een puntensysteem. Bij beoordelingen kreeg een vakpublicatie in een vooraanstaand tijdschrift meer punten dan een populariserende publicatie in bijvoorbeeld de lokale bladen of tijdschriften. Maar gelukkig kwam er verandering in deze gedachtegang.

Naast traditionele studierichtingen en programma's ontstond de behoefte aan brede studieprogramma's die studenten meer kansen zouden bieden op de arbeidsmarkt. Denk aan de invoering van Algemene Letteren in Utrecht in 1985. Er kwam discussie over de maatschappelijke relevantie van de geesteswetenschappen, gevolgd door vernieuwingen in onderzoek en onderwijs. Naast doctoraal colleges die zich voornamelijk richtten op onderzoeksvragen en wetenschappelijke thema's ontstond ook de vraag naar colleges die aansluiting zochten bij de praktijk. Geleidelijk aan kwam er een herwaardering op gang voor populair-wetenschappelijke publicaties en lezingen voor een lekenpubliek.

Als docent bij de sectie Middelnederlandse letterkunde kreeg ik alle ruimte om te experimenteren met allerlei werkvormen: werkcolleges, hoorcolleges, onderzoekscolleges, maatschappelijk betrokken

colleges etc., voor uiteenlopende doelgroepen, bachelor en masterstudenten Nederlands, en later ook studenten Mediëvistiek, Algemene Letteren en University College.

Het boek van Sidrac bleek een vruchtbare bron waarmee ik onderzoek en onderwijs met elkaar in verband kon brengen. Na het experimenteren met diverse werkcolleges over de inhoud en historische context van deze middeleeuwse encyclopedie, was de tijd rijp voor een nieuwe uitdaging, het organiseren van een tentoonstelling in het Universiteitsmuseum over *Het boek van Sidrac* met als doel het brede publiek kennis laten maken met de Middeleeuwen.

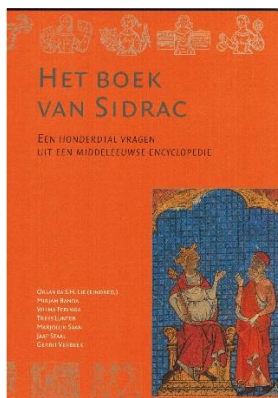

We ontdekten met vallen en opstaan hoe je een academische tekst moest omzetten in een begrijpelijke boodschap (max. 150 woorden) voor een lekenpubliek. We kregen te

maken met vragen als: hoe visualiseer je wetenschappelijke inzichten? Hoe maak je reclame voor een dergelijke tentoonstelling? Hoe krijg je financiële middelen om een aantrekkelijke tentoonstelling te maken? Het begrip *crowdfunding* bestond toen nog niet,

en de universiteit had voor de tentoonstelling geen extra middelen beschikbaar. We gingen op stap om bij banken en bedrijven om geld te vragen. We spraken onze netwerken aan en kregen hulp van vrienden en familie om rekwisieten te ontwerpen, te maken en te schilderen. Deze dynamische en inspirerende samenwerking resulteerde in een tentoonstelling die al onze verwachtingen overtrof. We kwamen in de kranten (*Het Nederlands Dagblad* (24 juni 2005), *Het Utrechts Nieuwsblad* (7 juli 2005), *NRC* 16-17 juli 2005), *Reformatorisch Dagblad* (25 juli 2005)) en kregen lovende recensies als kroon op ons werk!

In het kielzog van deze aandacht voor de Middeleeuwen verscheen kort daarop *Het boek van Sidrac, een honderdtal vragen uit een middeleeuwse encyclopedie* dat samen met *Kennis in beeld* zou uitgroeien tot een van de bestsellers van onze artesreeks (Artesliteratuur in de Nederlanden deel 5).

Toen ik de video van de tentoonstelling weer onder ogen kreeg, viel het me op hoezeer de leidraad van deze tentoonstelling tevens de grondslag vormde voor onze WEMAL-activiteiten in de afgelopen kwart eeuw. Nog steeds staat het doel centraal om wetenschappelijke inzichten (via de middeleeuwse artesliteratuur) toegankelijk te maken voor een breed belangstellend publiek. Nog steeds werken we aan een kennismaking van zowel vakgenoten als het brede publiek met moeilijk te ontcijferen middeleeuwse bronnen aan de hand van transcripties, edities, parafrases en vertalingen. Maar ook de communicatieve en PR-middelen die we destijds zonder veel theoretische achtergrondkennis en praktijkervaring probeerden toe te passen, blijken anno 2025 nog steeds van kracht, alleen zijn ze nu veel verder ontwikkeld dan 20 jaar geleden. Dit geldt ook voor de professionalisering van subsidie- en fondsenwerving.

Vandaar dat ik bij deze feestelijke afsluiting deze video met jullie wilde delen, als nostalgische terugblik maar vooral als een schouderklopje voor al het werk dat we gezamenlijk hebben verzet.

Ik kijk blij en dankbaar terug op een mooie periode, waarin we samen de middeleeuwse artesliteratuur op de kaart hebben gezet en waarin we onze kennis en inzichten hebben gedeeld met zowel vakgenoten als een belangstellend lekenpubliek. Alle WEMAL-leden hebben een steentje bijgedragen aan deze *petite histoire* van WEMAL. Een ieder deed dat op zijn of haar eigen manier en vanuit verschillende

invalshoeken. Als enthousiast publiek van onze studiemiddagen, als bestuurslid, als redactie van W-mail/ Nieuwsflits, als webmaster, als samensteller van een artesbibliografie, als scribent van diplomatische transcripties, als

coördinator, editeur van digitale edities, als auteur van diverse WEMAL-publicaties, als docent die zowel scholieren als studenten enthousiast maakte voor middeleeuwse artesteksten, etc., etc. Kortom een indrukwekkende reeks van activiteiten waar ik met trots maar vooral met dankbaarheid op terugkijk. Wat ben ik toch een bofkont dat ik dit WEMAL-avontuur met jullie heb mogen delen!

Een warme omhelzing en lieve groeten,
Orlanda

Afmelden

Wil je de WEMAL-nieuwsflits niet meer ontvangen? Stuur dan een e-mail naar j.e.wessel@law.leidenuniv.nl.